

พุทธอรรถปริวรรตศาสตร์ว่าด้วยกฐินทาน

THE BUDDHIST HERMENEUTICS ON THE KATHINA DANA

¹พระมหาสุวรรณ สุวรรณแสน, ²สมบูรณ์ บุญโท และ ³สวัสดิ์ อโนทัย

¹Phramaha Tasuwan Suwannasan, ²Somboon Boondo and ³Sawat Anothai

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, ประเทศไทย

Saint John's University, Thailand

¹supahu2539@hotmail.com ²Somboon.crv@hotmail.com.

³lasawatt@stjohn.ac.th

Received: October 18, 2024; **Revised:** December 15, 2024; **Accepted:** January 29, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษากฐินทานที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธอรรถปริวรรตศาสตร์ 3) เพื่อวิเคราะห์พุทธอรรถปริวรรตศาสตร์ว่าด้วยกฐินทาน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร ภายใต้กระบวนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิจารณ์ ทางปรัชญาและพระพุทธศาสนา ผลวิจัยพบว่าสภาพปัญหาความเข้าใจในหลักกฐินทานมีความคลาดเคลื่อนในเรื่องของวัตถุประสงค์ของกฐิน ผ้ากฐิน ภิกษุที่รับกฐินได้ จำนวนภิกษุในสังฆกรรมกฐิน ปริวารกฐินและอานิสงส์กฐิน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำหลักการตีความพระวินัย คือ การสืบค้นเทียบเคียงคำอธิบายที่มีในพระไตรปิฎก อรรถกถาและฎีกาที่เกี่ยวข้องกับกฐิน เพื่อมาแก้ปัญหาได้ว่า พระพุทธเจ้าบัญญัติกฐินขึ้นก็เพื่ออนุเคราะห์ภิกษุด้วยอานิสงส์ 5 ข้อและเป็นพุทธวิธีที่จะทำให้เกิดมีความสามัคคี และเพื่อตรวจสอบความประพฤติของภิกษุที่จำพรรษาว่า มีความประพฤติดีหรือไม่ ด้วยการดูจากศรัทธาของพุทธบริษัทที่จะนำผ้ากฐินมาถวาย และขั้นตอนของกฐินมีลำดับ 8 ขั้นตอน เฉพาะขั้นตอนที่ 4 คือ สงฆ์สวดญัตติทุติยกรรมวาจาให้ผ้ากฐินแก่ผู้ครองกฐินเท่านั้นที่ต้องมีพระครบจำนวน 5 รูป นอกจากนั้นในวัดมี

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาปรัชญาและพระพุทธศาสนา วิทยาลัยปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

² รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยาลัยปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

³ อาจารย์ ดร. วิทยาลัยปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

10 อย่าง

คำสำคัญ : การตีความ, พุทธอรรถปริวรรตศาสตร์, กรานกฐิน, กฐินทาน, สังฆกรรม

Abstract

This research has three objectives: 1) to study the concept of kathina as presented in the Theravada Buddhist scriptures; 2) to examine the principles of Buddhist hermeneutics; and 3) to analyze Buddhist hermeneutics regarding kathina. This research is qualitative in nature and employs documentary research methods utilizing an analytical, critical, and philosophical approach within the context of Buddhism. The research findings reveal that there are misunderstandings surrounding the principles of kathina, particularly concerning the objectives of kathina, the kathina cloth, the monks eligible to receive kathina, the number of monks involved in the kathina ceremony, the associated rituals, and the merits of kathina. Therefore, the researcher has applied the principles of interpreting the Vinaya, by examining and comparing explanations found in the Pali Canon, commentaries, and related texts concerning kathina, in order to address these issues. The study shows that the Buddha established kathina to benefit monks through five specific merits, as a means to foster unity and to assess the conduct of monks during the rainy season retreat, based on the faith of the Buddhist community that offers the kathina cloth. The kathina process consists of eight distinct steps, with step four specifically requiring that the Sangha recite the second proclamation to offer the kathina cloth only when five monks are present. For other steps, the number of monks present at the temple can vary. In terms of the ancillary aspects of kathina, the host is responsible for organizing these elements, as some hosts recognize merits beyond merely offering kathina, such as building a monastery or hall. The five merits for monks can facilitate adherence to the

Vinaya in five ways. For donors who have made the challenging offering of kathina, there are five immediate merits and an additional ten merits in future lives.

Keywords: Interpretation, Buddhist Hermeneutics, Grand Kathina, Kathina Dana, Sangha Karma

บทนำ

อรรถปริวรรตมาจากคำสันสกฤตว่า อรรถ คำมคธ อตถ แปลว่า เนื้อความ รวมกับคำสันสกฤต ปริวรรต หรือคำมคธ ปริวตต แปลว่า หมุนเวียน เปลี่ยนแปลง เปลี่ยนไป แปรไป รวมกันเป็นอรรถปริวรรต จึงแปลได้ว่า การแปรเนื้อหาจากความหมายตามตัวอักษรเป็นความหมายตามความต้องการของผู้ใช้ร่วมกัน (กิริติ บุญเจือ, 2549: 1) ส่วนคำว่า ศาสตร์ หมายถึง ความรู้หรือวิชา ซึ่งเป็นการบอกถึงความรู้ที่มีหลักการ หรือองค์ความรู้ของอรรถปริวรรตนั่นเอง สวัสดิ์ โธณทัต (2553:58) ได้

ให้ความหมายของการตีความ โดยมีเนื้อหาว่า เราควรรู้ความหมาย 2 แบบ คือ 1) ความหมายดิบ คือ ระดับของการกำหนดความหมายของสัญญาณในการดำรงอยู่ของจักรวาล 2) ความหมายสุก คือ ระดับของการตีความความหมายของสัญญาณต่างๆ เป็นอย่างอื่น คุณค่าที่มีนัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตโดยทั่วไปของมนุษย์เป็นอย่างไร เช่น เราเห็นธงไตรรงค์ของประเทศไทย หากจะกล่าวได้ว่าธงชาติไทย สีแดงหมายถึง รัฐ สีขาวหมายถึง ศาสนา และสีน้ำเงินหมายถึง พระมหากษัตริย์หรือสถาบันพระมหากษัตริย์ สิ่งนี้รู้กันในระดับความหมายดิบ ในทางตรงกันข้าม หากเราสามารถพูดความหมายเชิงวิเคราะห์ ซึ่ซึมได้ เช่น สัญลักษณ์ธงไตรรงค์ไทยเป็นสัญลักษณ์ของการฝึกความสามัคคีหรือการเคารพซึ่งกันและกันเป็นต้น นี่เป็นที่เข้าใจในระดับความหมายสุกอม จากข้อความที่ได้กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า ศาสตร์แห่งการตีความนี้เกิดขึ้นจากการตีความคำสอนของศาสนาคริสต์เรียกว่า การตีความเชิงศาสนา ซึ่งเป็นอรรถปริวรรตศาสตร์ของชาวตะวันตก แต่ในส่วนหลักการตีความของชาวตะวันออกเรียกว่า พุทธอรรถปริวรรตศาสตร์

พุทธอรรถปริวรรตศาสตร์ คือ ศาสตร์แห่งการตีความในพระพุทธศาสนา ใช้หลักของการอธิบายหรือบอกความหมายของศัพท์ซึ่งเหมือนกับหลักของอรรถปริวรรต หลักการอธิบายความนี้สำหรับพระพุทธศาสนานั้นมีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลโดยพระพุทธเจ้าทรงอธิบายศัพท์ที่พระองค์ทรงตรัสเองในพระไตรปิฎก เช่น ในบทปทภาษนียแห่งปฐมปาราชิกว่า

คำว่า หาสังวาสมิได้ อธิบายว่า ที่ชื่อว่า สังวาส ได้แก่ กรรมที่ทำร่วมกัน อุทเทสที่สวดร่วมกัน ความมีสิกขาเสมอกัน นี้ชื่อว่า สังวาส สังวาสนั้นไม่มีกับภิกษุ รูปนั้น ด้วยเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า หาสังวาสมิได้ (วิ.มหาวิ.(ไทย) 1/36-37/43)

จากข้อความนี้แสดงถึงหลักของพุทธอรรถปริวรรตของพระพุทธเจ้าว่า คำว่า หาสังวาสมิได้นั้น หมายถึง การที่ภิกษุที่มีศีลครบถ้วนบริบูรณ์จะไม่มีการทำสังฆกรรมต่าง ๆ กับภิกษุที่ปาราชิกแล้ว ซึ่งหมายความว่าให้การให้ลาสิกขาออกไปนั่นเอง

หลักการอธิบายความของคัมภีร์ชั้นอรรถกถาและฎีกาก็เกิดขึ้นโดยยึดหลักการตีความโดยยึดหลักการอธิบายแบบพระพุทธเจ้าเป็นต้นแบบ คัมภีร์ดังกล่าว คือ วรรณคดีบาลีในชั้นอรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส เช่น คัมภีร์เนตติปกรณ์ วิมุตติมรรค (แต่งโดยพระอุปัชฌาย์) วิสุทธิมรรค (แต่งโดยพระพุทธโฆสาจารย์) สองคัมภีร์หลังเกิดขึ้นในศรีลังกา

กฐินนั้นมีหลักฐานในพระวินัยปิฎกนั้นมีปรากฏว่า หลักจากที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตกฐินทานแล้ว ต่อมาทรงตรัสบอกถึงอาณิสย์ของการกรานกฐิน 5 ข้อ และตรัสบอกว่า กฐินนั้นเป็นสังฆกรรมที่เป็นญัตติทุติยกรรมวาจา คือ สวดญัตติ 1 ครั้ง หมายถึง การสวดแจ้งให้สังฆทราบดีว่าจะให้ผ้ากฐินแก่ภิกษุรูปที่ถูกเลือก และการสวดอนุสาวนา 1 ครั้ง หมายถึง การสวดเพื่อสอบถามว่าการให้ผ้ากฐินแก่ภิกษุรูปนี้ สงฆ์มีความเห็นชอบหรือไม่ และยังทรงตรัสถึงผ้าที่สามารถนำมาใช้เป็นผ้ากฐินได้ว่า ภิกษุทั้งหลาย กฐินย่อมเป็นอันกรานอย่างไร กฐินย่อมเป็นอันกรานอย่างนี้ คือ 1) กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าใหม่ 2) กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าเทียมใหม่ 3) กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าเก่า 4) กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าบังสุกุล 5) กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าที่ตกตามร้าน 6) กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าที่ไม่ได้ทำนิตได้มา 7) กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าที่ไม่ได้พูดเลียบเคียงได้มา 8) กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าที่ไม่ได้ยืมเขามา 9) กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าที่ไม่ได้เก็บไว้ค้างคืน 10) กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าที่ไม่เป็นนิสสัคคีย์ (วิ.ม.(ไทย) 5/309/149) จากข้อความนี้จะเห็นได้ว่าผ้าที่สามารถนำมาเป็นผ้ากฐินนั้นจะผ้าแบบใดก็ได้ไม่ว่าจะเป็นผ้าใหม่หรือเก่า แต่จะต้องเป็นของที่ผู้ถวายได้มาโดยสุจริตและไม่เป็นผ้าที่เป็นนิสสัคคีย์ผิดพระวินัย ดังนั้น หลักฐานที่ปรากฏนี้เมื่อมาถึงลำดับแห่งการปฏิบัติแล้วยังไม่มีความชัดเจนมากนัก ทำให้เกิดการปฏิบัติคลาดเคลื่อนบ้างและเกิดสงสัยขึ้นอีกมากมาย เช่น ถวายอะไร ถวายอย่างไร ภิกษุรูปใดรับผ้ากฐินได้ ใช้ภิกษุในสังฆกรรมกี่รูป

ดังนั้น ในวิจัยเรื่องอรรถปริวรรตศาสตร์ว่าด้วยกฐินนี้ เมื่อต้องการจะแก้ปัญหาความเข้าใจผิดทั้งหลายเกี่ยวกับกฐินจึงต้องอาศัยการตีความหมายหรือการวิเคราะห์ศัพท์พร้อมทั้งความหมายของศัพท์นั้นตามวิธีของหลักพุทธอรรถปริวรรต ซึ่งเป็นปรัชญาหลังนวยุค โดยการสืบค้นคัมภีร์ด้านอรรถปริวรรตศาสตร์มีอยู่ในฝ่ายเถรวาท ไม่ว่าจะเป็นวรรณคดีบาลีชั้นอรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส พร้อมทั้งบทความการวิเคราะห์ของนักวิชาการทางศาสนา เพื่อแก้ปัญหาของกฐินทานที่ยังมีความหมายและวิธีปฏิบัติยังไม่ชัดเจนทำให้พุทธศาสนิกชนมีความสงสัยมากมายว่า ควร

ปฏิบัติอย่างไร เพราะภิกษุเหล่านั้นมีความสำคัญสำหรับชาวพุทธที่เป็นคนไทยเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยเป็นประเพณีของคนไทยและเป็นบุญอย่างยิ่งใหญ่ เพราะถวายได้แค่วัดละครั้งในแต่ละปีเท่านั้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภิกษุเหล่านั้นที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมปริวรรตศาสตร์
3. เพื่อวิเคราะห์พุทธธรรมปริวรรตศาสตร์ว่าด้วยภิกษุเหล่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) เพื่อนำไปสู่พุทธธรรมปริวรรตศาสตร์ว่าด้วยภิกษุเหล่านั้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาพระไตรปิฎกที่เป็นเอกสารชั้นปฐมภูมิ ด้วยการค้นคว้าจากคัมภีร์พระไตรปิฎกเล่มที่ 1-8 ภาษาบาลี ฉบับสยามรัฐ พ.ศ. 2538 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย และพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539

2. ศึกษาอรรถกถา ฎีกา และอนุฎีกาที่เกี่ยวข้องมี คัมภีร์อรรถกถาสมนตปาสาทิกา เป็นต้น และการวิเคราะห์ของนักวิชาการปัจจุบันที่เป็นเอกสารชั้นทุติยภูมิ โดยการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ ข้อเขียน บทวิจารณ์ เอกสารต่าง ๆ ที่ได้กล่าวถึงเรื่อง แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภิกษุเหล่านั้น เพื่อนำไปใช้กับพุทธธรรมปริวรรตว่าด้วยภิกษุเหล่านั้น

3. ศึกษาหลักพุทธธรรมปริวรรตศาสตร์ว่าด้วยการตีความด้วยหลักมหาปเทศอันเป็นพุทธापเทศ (ยกเอาพระพุทธเจ้าขึ้นอ้าง) สัมพัทธ์เถราปเทศหรือคณาปเทศ (ยกเอาพระเถรจารย์จำนวนมากหรือหมู่คณะขึ้นอ้าง) เอกัตเถราปเทศหรือบุคคลापเทศ (ยกเอาพระเถระรูปหนึ่งขึ้นอ้าง) ตามลำดับ

เมื่อรวบรวมเอกสารข้อมูลที่เป็นปฐมภูมิและทุติยภูมิแล้ว จึงนำมาสู่กระบวนการกลั่นกรองด้วยการวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรมปริวรรตศาสตร์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องพุทธอรรถปริวรรตศาสตร์ว่าด้วยกฐินทาน ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษากฐินทานที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท ผลการวิจัยพบว่า พระวินัย คือ คำสั่งสอนที่เนื่องด้วยข้อบัญญัติอันมีหลักการเพื่อความสงบเรียบร้อย เพื่อความดีงามของหมู่คณะ เพื่อให้หมู่คณะอยู่ร่วมกันอย่างมีอิสระและปลอดภัย ตลอดถึงเพื่อความบริสุทธิ์ทางกายและวาจาอันจะนำไปให้ได้บรรลุธรรมสูงขึ้นได้โดยไม่ยาก

คำว่า กฐิน หมายความว่า สิ่งที่มีนาค เพราะให้อานิสงส์ 5 ข้อ เพื่อผ่อนปรนสิกขาบทที่หนักให้เบาลง และเป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าสรรเสริญ และคำว่า กฐินทาน และสังฆกรรมนี้เป็นองค์ประกอบของกฐินกรรมทางพระพุทธศาสนาโดยกฐินนั้นจะต้องประกอบด้วย ผู้ถวายกฐิน ผู้รับกฐิน ผักกฐิน และจะสำเร็จสมบูรณ์ได้ก็จะต้องอาศัยสังฆกรรม คือ ญัตติทุติยกรรม โดยเลือกภิกษุผู้ที่จะรับผักกฐิน 1 รูปแล้วสวดญัตติ 1 ครั้ง และอนุสาวนาอีก 1 ครั้ง

ในพระวินัยปิฎกนั้นบอกถึงลักษณะของกรรมวาจาของกฐินว่าเป็นญัตติทุติยกรรมพร้อมทั้งตัวอย่างกรรมวาจา และบอกถึงลักษณะของผ้าว่าผ้าทุกชนิดไม่ว่าจะเก่าหรือใหม่ก็สามารถนำมาถวายเป็นผักกฐินได้ แต่ผ้าที่หายกน่านั้นจะต้องได้มาอย่างสุจริต และเหตุเกิดขึ้นของกฐินรวมทั้งกฐินที่กรานสำเร็จและไม่สำเร็จ และ

ในคัมภีร์อรรถกถาและฎีกากล่าวถึงกฐินไว้ว่า ภิกษุที่เข้าจำพรรษาครบถ้วนโดยไม่ขาดเท่านั้นถึงจะสามารถรับกฐินได้ ส่วนผักกฐินนั้นจะเป็นผ้าแบบใดก็ได้ จะเย็บเป็นจีวรแล้วก็ได้ ยังเป็นผ้าผืนที่ยังไม่ได้ตัดเย็บก็ได้ ผ้าเหล่านี้จะใหม่หรือเก่าก็ได้ทั้งหมด แต่ต้องเป็นผ้าที่ได้มาโดยธรรม และผู้ถาวยนั้นจะเป็นเทวดา มนุษย์ หรือสทธรรมิกก็ได้ เมื่อภิกษุรับผักกฐินมาแล้วก็ต้องนำมาท่ามกลางสงฆ์อย่างน้อย 5 รูปขึ้นไป เพราะภิกษุ 4 รูปรวมกันเป็นสงฆ์เพื่อจะมอบผักกฐินให้ภิกษุอีกรูปหนึ่งกราน ถ้าหากภิกษุไม่เพียงพอให้นำภิกษุจากวัดอื่นมาให้ครบ และทำการเลือกภิกษุผู้กรานกฐิน และวิธีการเลือกนั้นมีการเรียงลำดับ คือ ภิกษุที่มีจีวรเก่า หากภิกษุที่มีจีวรเก่า ก็เลือกภิกษุที่มีพรรษามากที่สุด ส่วนวิธีการกรานนั้นให้สวดญัตติทุติยกรรมวาจา จากนั้นถ้าผักกฐินเป็นผ้าที่สำเร็จเป็นจีวรแล้วก็ให้ภิกษุผู้ที่ถูกเลือกสวดคำกรานกฐินได้เลย แต่ถ้าผักกฐินยังไม่ได้ทำให้เป็นจีวร ภิกษุทุกรูปที่จำพรรษาในวัดนั้นจะต้องช่วยกันตัดเย็บให้เสร็จภายในวันนั้น คือ ก่อนอรุณขึ้นเมื่อตัดเย็บเสร็จแล้วจึงให้ภิกษุที่ถูกเลือกสวดคำกรานกฐิน และภิกษุที่เหลือก็สวดคำอนุโมทนากฐินกฐินเป็นอันสำเร็จด้วยวิธีการอย่างนี้

ในคำอธิบายของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนากล่าวเพิ่มเติมว่า อานิสงส์กฐินนั้นมีไว้เพื่อผ่อนปรนสิกขาบทที่เกี่ยวกับผ้า 3 ข้อ เกี่ยวกับเกี่ยวกับการสังฆจร 1 ข้อ และเกี่ยวกับสิกขาบทการฉันอาหาร 1 ข้อ ส่วนวิธีทำสังฆกรรมก็มีวิธีเช่นเดียวกับอรรถกถาและฎีกา

สำหรับสภาพปัญหาความเข้าใจในหลักกฐินทานนี้ จากการศึกษาและสังเกตพบว่า มีปัจจัยหลายประการที่นำไปสู่การเกิดปัญหา โดยสรุป ผู้วิจัยแยกประเด็นปัญหาออกเป็น 4 ประการ คือ

1. ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของกฐินและผ้ากฐิน
2. ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับภิกษุที่รับกฐินได้และจำนวนภิกษุในสังฆกรรมกฐิน
3. ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับบริวารกฐิน
4. ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับอานิสงส์กฐิน

2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมปริวรรตศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ปรัชญาหลังนวยุคสายสุดซ้ายเป็นแนวคิดที่เน้นการตั้งคำถามและวิพากษ์วิจารณ์ความจริงแบบสากลโดยปฏิเสธการยึดติดกับกฎเกณฑ์ที่แน่นอน ยอมรับความหลากหลายทางความคิด และวิพากษ์วิจารณ์โครงสร้างอำนาจในสังคมและปรัชญาหลังนวยุคสายกลางมีลักษณะการวิพากษ์วิจารณ์และตั้งคำถามต่อความจริงและโครงสร้างอำนาจเช่นเดียวกับสายสุดซ้าย แต่มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้างมากกว่า ยอมรับความหลากหลายทางความคิดประนีประนอมกับความจริงบางส่วนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ส่วนปรัชญาหลังนวยุคแบบก่อสร้างใหม่ก็จะยอมรับความมีประโยชน์และคุณค่าของระบบเดิมว่าไม่มีอะไรไร้ค่าโดยสิ้นเชิง มันขึ้นอยู่กับมุมมองและปัญญาของแต่ละบุคคลและในทฤษฎีความรู้ของปรัชญาหลังนวยุคเป็นแนวคิดที่เปิดกว้างและยอมรับความรู้จากหลากหลายแหล่งโดยเน้นให้ผู้เรียนรู้ใช้สติปัญญาและวิจารณ์ญาณในการคิดวิเคราะห์ประยุกต์ใช้ความรู้ให้เหมาะสมกับบริบทต่างๆ หัวใจสำคัญของการเรียนรู้คือการใช้สติ ปัญญาและการคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุผล ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มพูนความรู้จากแหล่งต่าง ๆ

ศาสตร์ของการตีความเริ่มมีตั้งแต่ยุคนักปราชญ์กรีกโบราณเป็นต้นมาแต่ไม่มีใครสนใจมากนักทั้งมีคณาสนใจในช่วงที่ศาสนาคริสต์รุ่งเรือง เพราะเมื่อคัมภีร์ไบเบิลมีความแพร่หลายทำให้คำสอนไม่ตรงกันบ้างเขียนโดยความเข้าใจของผู้เขียนเองบ้างจึงต้องใช้กระบวนการของอรรถปริวรรตในการหาความหมายคำสอนที่แท้จริง และมีการพัฒนามาถึงปัจจุบัน เพราะฉะนั้น หากจะสรุปการตีความมีมาตั้งแต่สมัยโบราณกระทั่งปัจจุบัน

ส่วนศาสตร์แห่งของพุทธอรรถปริวรรตนั้น ได้แบ่งการตีความออกเป็น 3 อย่าง คือ 1) การตีความพระวินัยต้องอาศัยเจตนารมณ์ในการบัญญัติเพื่อปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นระเบียบและเป็นแบบอย่างที่ดี โดยมีหลักการตัดสินด้วยการเทียบเคียงด้วยหลักสูตร (พระบาลีในพระวินยปิฎก)และสูตรตามโลก (หลักมหาปเทศ 4) และอาจริยวาท (แบบอรรถกลา) อัตโนมติ (ความเห็นนอกเหนือจาก 3 ข้อข้างต้น)ตามลำดับ หลักการเหล่านี้ใช้ตัดสินกรณีพิพัตติกรรมของพระสงฆ์ไม่เหมาะสมแต่ไม่ปรากฏในข้อห้ามของพระวินัย เพื่อให้การตีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระวินัยและรักษาความเป็นระเบียบของคณะสงฆ์ 2)หลักการตีความพระสูตรตันตปิฎกมี 2 ลักษณะ ได้แก่ 1. การตีความจากปฐมเหตุแห่งการแสดงพระสูตร 2. การตีความจากเนื้อหาของพระสูตร 3)

หลักการตีความพระอภิธรรมปิฎกนั้นมีการตีความโดยการสงเคราะห์ แยกแยะและการจำแนกองค์ธรรมที่สงเคราะห์เข้าด้วยกันได้และไม่ได้

การตีความตามแนวคิดทฤษฎีภาษาคนภาษาธรรมของท่านพุทธทาสภิกขุ เน้นย้ำถึงความแตกต่างระหว่างภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน (ภาษาคน) กับภาษาที่ใช้ในทางธรรม (ภาษาธรรม) ท่านมองว่าภาษาคนมักจะสื่อสารความหมายที่ไม่ชัดเจนและทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้ง่าย ในขณะที่ภาษาธรรมเป็นภาษาที่ตรงไปตรงมาและสามารถสื่อสารความจริงแท้ของธรรมชาติได้อย่างแม่นยำ

3. เพื่อวิเคราะห์พุทธอรรถปริวรรตศาสตร์ว่าด้วยกฐิน ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักพุทธอรรถปริวรรตศาสตร์ว่าด้วยการตีความพระวินัยต้องอาศัยเจตนารมณ์ในการบัญญัติ โดยมีหลักการตัดสินด้วยการเทียบเคียงด้วยหลัก 4 อย่าง คือ 1. สุตต (พระบาลีในพระวินัยปิฎก) 2. สุตตานุโลม (หลักมหาปเทศ 4) 3. อารยวาท (อรรถกถา) 4. อัตโนมติ (ความเห็นของอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ) (สมบุรณ์ บุญโท, 2563: 114-115) ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้าเทียบเคียงคัมภีร์ต่าง ๆ แล้วพบว่า พระพุทธเจ้าบัญญัติกฐินขึ้นก็เพื่ออนุเคราะห์ภิกษุที่มีความลำบากในเวลาเดินทางช่วงออกพรรษา ด้วยอานิสงส์ 5 ข้อ และเป็นพุทธวิธีที่จะทำให้เกิดมีความสามัคคี อีกอย่างหนึ่ง ก็เพื่อตรวจสอบความประพฤติของภิกษุที่จำพรรษาในวัดนั้น ๆ ว่ามีความประพฤติดีหรือไม่ ด้วยการดูจากศรัทธาของพุทธบริษัทที่จะนำผ้ากฐินมาถวายว่า มีมากหรือน้อย ส่วนผ้ากฐินจะต้องเกิดขึ้นอย่างบริสุทธิ์ โดยไม่ได้มาจากการขอหรือพูดเป็นนัย ๆ และสีของผ้านั้นจะต้องไม่ผิดจากที่พระพุทธทรงอนุญาต

ในกรณีของการเข้าพรรษาไม่ให้ขาดเพื่อที่จะทำให้งานบุญได้นั้น จะต้องจำพรรษาแรกในสถานที่ที่ถูกต้องตามพุทธานุญาตและต้องรับอรุณในที่ที่ตนจำพรรษาทุกวันตลอด 3 เดือนแล้ว ปวารณาในวันมหาปวารณา หากมีเหตุให้ไปค้างแรมในที่อื่นก็ต้องทำตามหลักของสัตตาทหะณียะเท่านั้นจึงจะทำให้ไม่พรรษาขาด และขั้นตอนสังฆกรรมมีลำดับ คือ 1) พระต้องจำพรรษาแรกครบ 3 เดือน โดยไม่ขาดพรรษาและปวารณาในวันมหาปวารณา 2) ผู้มีจิตศรัทธานำผ้ากฐินเข้ามาถวายแก่สงฆ์ 3) สรรหาพระผู้จะกรานกฐินที่ทั่วไปเรียกว่า ผู้ครองกฐิน 4) สงฆ์สวดญัตติหุตติยกรรมวาจาให้ผ้ากฐินแก่พระผู้จะครองกฐิน 5) พระทุกรูปช่วยกันกะ ตัด เย็บ ย้อม ทำให้เป็นจีวร 6) พระผู้จะครองกฐินทำพิธีการกราน 7) พระผู้ครองกฐินประกาศให้สงฆ์ คณะ บุคคล อนุโมทนา 8) สงฆ์ คณะ บุคคล อนุโมทนา เป็นอันเสร็จพิธี ใน 8 ขั้นตอนนี้ เฉพาะข้อที่ 4 คือ สงฆ์สวดญัตติหุตติยกรรมวาจาให้ผ้ากฐินแก่พระผู้จะครองกฐินเท่านั้นที่ต้องมีพระครบจำนวน 5 รูป นอกจากนั้นในวัดมีพระจำพรรษาก็รูปก็ใช้เท่านั้น

ในส่วนของการบริวารกฐินนี้เป็นส่วนของเจ้าภาพจะจัดหามาเอง เพราะเจ้าภาพบางคนเล็งเห็นบุญที่นอกเหนือจากการถวายกฐินมี การสร้างโบสถ์วิหาร เป็นต้น หรือเจ้าภาพบางคนมีความฉลาดเข้าไปดูว่าพระขาดเหลืออะไรบ้างและได้จัดหาสิ่งเหล่านั้นมาเป็นบริวารกฐิน ทำให้เกิดบุญ

เพิ่มขึ้นจากการถวายกฐินอีกส่วนหนึ่ง ส่วนบริวารกฐินส่วนที่เป็นผ้าไตรจีวร พระท่านก็จะแจกแก่พระจำพรรษาทั้งหมดตามวินัยที่ว่าด้วยจีวรกาล และสิ่งของต่าง ๆ ก็แจกตามเหตุสมควรแก่ของที่เป็นลหุภณฺฑหรือครุภณฺฑตามวิธีของวินัยที่พึงปฏิบัติ

อานิสงส์สำหรับพระภิกษุ 5 ข้อ สามารถให้ความสะดวกทางพระวินัย คือ 1. รับนิมนต์ไว้ในที่แห่งหนึ่งแล้ว แม้ไม่บอกลาพระภิกษุที่อยู่ในวัดก็สามารถไปเรือนหลังอื่นได้ทั้งก่อนและหลังฉันโดยไม่ผิดพระวินัย 2. เดินทางไปในที่อื่นได้ โดยไม่ต้องนำผ้าจีวรไปครบทั้ง 3 ผืนไม่ผิดพระวินัย 3. รับอาหารที่ทายกนิมนต์ระบุชื่ออาหาร (เช่น นิมนต์ ฉันทกัณเฏ นิมนต์ฉันทขมจิ้น เป็นต้น) พร้อมกันตั้งแต่ 4 รูปขึ้นไปแล้วนำมาฉันได้ ไม่ผิดพระวินัย 4. เก็บผ้าที่นอกจากผ้าไตรจีวรไว้ได้เกิน 10 วันจนกว่าจะหมดเขตกฐินไม่ผิดพระวินัย 5. ได้รับส่วนแบ่งผ้าจีวรในวัดที่ตนจำพรรษาเสมอกันกับพระภิกษุทุกรูป นอกจากอานิสงส์ทางพระวินัยแล้วยังเกิดการเสียสละในผ้าส่วนของตนมอบให้แก่ภิกษุผู้กรานกฐินและความสามัคคีในการช่วยตัด เย็บ ย้อมจีวรให้เสร็จภายในวันนั้นด้วย

สำหรับทายกทายิกาแม้ถวายทานธรรมดาก็ได้อานิสงส์มากอยู่แล้ว ยิ่งได้ถวายกฐินทานที่ทำได้ยาก ทั้งบัณฑิตมีพระพุทธเจ้าเป็นต้นก็สรรเสริญ ก็จะได้รับมหาผลานิสงส์จนไม่สามารถจะพรรณนาให้สิ้นสุดได้ “หากปรารถนาในสิ่งที่ได้ยาก ย่อมได้โดยง่าย” ดังนั้น เมื่อได้ถวายผ้ากฐินแล้วควรยังจิตของตนให้ยังมีศรัทธาไม่จางคลาย จักมีความปิติยินดี ร่าเริง อากาญ และเบิกบานอยู่เป็นนิจ มีอานิสงส์ที่เห็นผลได้ในปัจจุบัน 5 อย่าง และมีอานิสงส์ในชาติต่อ ๆ ไปอีก 10 อย่าง

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง “พุทธอรรถปริวรรตศาสตร์ว่าด้วยกฐินทาน” สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. คำว่า กฐิน หมายความว่า สิ่งที่มีนาค เพราะให้อานิสงส์ 5 ข้อ เพื่อผ่อนปรนสิกขาบทที่หนักให้เบาลง และเป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าสรรเสริญ และคำว่า กฐินทาน และสังฆกรรมนี้เป็นองค์ประกอบของกฐินกรรมทางพระพุทธศาสนาโดยกฐินนั้นจะต้องประกอบด้วย ผู้ถวายกฐิน ผู้รับกฐิน ผ้ากฐิน และจะสำเร็จสมบูรณ์ได้ก็จะต้องอาศัยสังฆกรรม คือ ญัตติทุติยกรรม โดยเลือกภิกษุผู้ที่จะรับผ้ากฐิน 1 รูปแล้วสวดญัตติ 1 ครั้ง และอนุสาวนาอีก 1 ครั้ง ในคัมภีร์อรรถกถาและฎีกากล่าวถึงกฐินไว้ว่า ภิกษุที่เข้าจำพรรษาครบถ้วนโดยไม่ขาดเท่านั้นถึงจะสามารถรับกฐินได้ ส่วนผ้ากฐินนั้นจะเป็นผ้าแบบใดก็ได้ จะเย็บเป็นจีวรแล้วก็ได้ ยังเป็นผ้าม้วนที่ยังไม่ได้ตัดเย็บก็ได้ ผ้าเหล่านี้จะใหม่หรือเก่าก็ใช้ได้ทั้งหมด แต่ต้องเป็นผ้าที่ได้มาโดยธรรม และผู้ถวายนั่นจะเป็นเทวดา มนุษย์ หรือสหธรรมิกก็ได้ เมื่อภิกษุรับผ้ากฐินมาแล้วก็ต้องนำมาทามกลางสงฆ์อย่างน้อย 5 รูปขึ้นไป เพราะภิกษุ 4 รูปรวมกันเป็นสงฆ์เพื่อจะมอบผ้ากฐินให้ภิกษุอีกรูปหนึ่งกราน ถ้าหากภิกษุไม่

เพียงพอก็ก็นำภิกษุจากวัดอื่นมาให้ครบและทำอุปโลกน-กรรม เพื่อที่จะหาผู้ที่จะกรานกฐิน และวิธีการเลือกนั้นมีการเรียงลำดับ คือ ภิกษุที่มีจีวรเก่าที่สุด หากไม่มีก็เลือกภิกษุที่มีพรรษามากที่สุด ส่วนวิธีการกรานนั้นให้สวดอุทิศบุญกรรมวาจา จากนั้นถ้าผ้ากฐินเป็นผ้าสำเร็จเป็นจีวรแล้วก็ให้ภิกษุผู้ที่ถูกเลือกสวดคำกรานกฐินได้เลย แต่ถ้าผ้ากฐินยังไม่ได้ทำให้เป็นจีวร ภิกษุทุกรูปที่จำพรรษาในวัดนั้นจะต้องช่วยกันตัดเย็บให้เสร็จภายในวันนั้น คือ ก่อนอรุณขึ้น เมื่อตัดเย็บเสร็จแล้วจึงให้ภิกษุที่ถูกเลือกสวดคำกรานกฐิน และภิกษุที่เหลือก็สวดค่านุโมทนา กฐินเป็นอันสำเร็จด้วยวิธีการอย่างนี้ ซึ่งสอดคล้องกับพระสิริวุฒิเมธี (จำปี พงไทยสง) (2550) ได้ทำการวิจัยพบว่า การทอดกฐิน เป็นพุทธประเพณีในครั้งพุทธกาลที่พระพุทธเจ้ามีพุทธานุญาตให้ภิกษุสงฆ์จำพรรษาถ้วนไตรมาส กรานกฐินเป็นการทำสังฆกรรมอย่างหนึ่ง พระภิกษุเข้าจำพรรษาร่วมกันอย่างน้อย 4 รูป โดยให้พวกเธอพร้อมใจกันมอบผ้าที่บริสุทธิ์ผืนหนึ่งที่เกิดขึ้นแก่สงฆ์ไม่ใช่ให้แก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งโดยพวกเธอเห็นว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติสมควรแล้ว ภิกษุรูปนั้นนำผ้าที่ได้รับมอบไปทำเป็นผ้าไตรจีวรผืนใดผืนหนึ่ง โดยนำผ้าไปถึงหรือทานกับไม้สะดึงเพื่อสะดวกในการเย็บเป็นจีวร โดยภิกษุทั้งหมดจะต้องช่วยภิกษุนั้นทำ ครั้นทำเสร็จแล้ว ภิกษุรูปนั้นแจ้งให้ที่ประชุมนั้นทราบเพื่อกรานกฐินและอนุโมทนา กฐิน เมื่อภิกษุเหล่านั้นอนุโมทนาแล้วก็ทำให้พวกเธอได้อานิสงส์กฐิน 5 ประการ ประเพณีทอดกฐินในครั้งพุทธกาลยังแสดงออกถึงความสามัคคีของภิกษุเป็นต้นแบบของประชาธิปไตยและยังเคารพในหลักประชาธิปไตย ก่อนที่จะมอบผ้ากฐินต้องถามในที่ประชุมสงฆ์เสียก่อนเพื่อขอฉันทามติว่าจะมอบผ้าให้ใครที่มีความเหมาะสมเป็นการสอดคล้องกับระบอบการปกครองของไทย คือ ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขสูงสุดของประเทศและพระองค์ทรงเป็นนักอนุรักษ์ประเพณีการทอดกฐินโดยเสด็จพระราชทานทอดกฐินหลวงในทุก ๆ ปี ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีของปวงชนชาวไทยให้รู้จักการอนุรักษ์ประเพณีอันดีงามที่มีในครั้งพุทธกาลเอาไว้ไม่ให้สูญหายไปจากสังคมไทยที่มีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยให้อยู่คู่กับสังคมไทยตลอดกาลนาน

2. พุทธอรรถปริวรรตในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งหมายเอาหลักการตีความตามพระวินัย ซึ่งหลักในการตีความพระวินัยนั้นจะต้องอาศัยหลักการตัดสินของพระวินัยเองเพราะพระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสมหาปเทศสำหรับเทียบเคียงตัดสินความสงสัยที่เกิดขึ้นในพระวินัยหลังจากที่พระองค์ได้ปรินิพพานไปแล้ว ดังนั้น การตีความพระวินัยต้องอาศัยเจตนารมณ์เป็นสิ่งสำคัญในการบัญญัติพระวินัยในการปกครองคณะสงฆ์ เพื่อเอื้อให้พระสงฆ์ประพฤติพรหมจรรย์ได้สะดวก เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นที่ยอมรับระหว่างสงฆ์ด้วยกัน เป็นที่ยอมรับของประชาชน และเป็นแบบอย่างอันดี งามของสังคม พระวินัยมีลักษณะเป็นกฎหมายจึงมีทั้งข้อห้าม และข้ออนุญาต มีบทบัญญัติอนุบัญญัติและคำวินิจฉัยอื่นๆ เพื่อให้เกิดความรัดกุมในการใช้ภาษาเพื่อปิดช่องโหว่ในการตีความเป็นอย่างอื่น และเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินการตีความพระวินัยในกรณีที่พระสงฆ์มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมซึ่งไม่ปรากฏในข้อห้ามตามพระวินัย นั้นอรรถกถาอธิบายว่าควรใช้เกณฑ์เหล่านี้ในการ

ตีความ คือ 1) สูตร (พระบาลีในพระวินัยปิฎก) 2) สุตตานุโลม หมายถึง หลักมหาปเทศ 4 3) อาจริยวาท (แบบบรรณกถา) 4) อัถโนมติ (ความเห็นนอกเหนือจาก 3 ข้อข้างต้น) ซึ่งสอดคล้องกับบัญญัติ ทวิคัคคัตติชิตชัย (2558) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์การแก้ไขปัญหาสัทธรรมปฏิรูป ในพระพุทธศาสนาด้วยพุทธวจนะ ผลการวิจัยพบว่า การแก้ปัญหาสัทธรรมปฏิรูปในพระพุทธศาสนาด้วยพุทธวจนะอาศัยหลักคิดที่สำคัญ 3 เรื่อง คือ 1. หลักคิดในหลักมหาปเทศ 2. หลักคิดในกาลามสูตร 3. หลักคิดในสังฆิตตสูตร หลักคิดทั้ง 3 ประการนี้เป็นหลักคิดที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ การละความชั่วทั้งทางกาย วาจา และใจ ประกอบคุณงามความดีและรักษาคุณงามความดีนั้นไม่ให้เสื่อม ตลอดทั้งพัฒนาความดีให้สูงขึ้น ๆ ขึ้นไปหรือขัดเกลาจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ เป็นไปเพื่อประโยชน์ตนประโยชน์ผู้อื่นและประโยชน์สุขของสังคมโดยรวม ซึ่งมีเป้าหมายสูงสุดคือ ความพ้นจากกองทุกข์ทั้ง และการวิเคราะห์การแก้ปัญหาสัทธรรมปฏิรูปในพระพุทธศาสนาพุทธวจนะพบว่า พระพุทธเจ้าทรงประทานพระวาทะไว้ว่า ต้องแก้ด้วยหลักมหาปเทศ 4 เป็นหลัก นอกจากนี้เกณฑ์ที่ช่วยวินิจฉัยตรวจสอบเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความมั่นใจมากขึ้นและส่งเสริมหลักมหาปเทศ 4 ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นก็คือ หลักกาลามสูตรและหลักสังฆิตตสูตร หลักธรรมเหล่านี้เป็นเสมือนเกณฑ์เสริมให้กับหลักมหาปเทศ 4 ซึ่งเป็นเกณฑ์หลักสำหรับการตรวจสอบหรือวินิจฉัยความถูกต้องแห่งสัทธรรมของพระพุทธศาสนา

3. พุทธอรรถปริวรรตในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งหมายเอาหลักการตีความตามพระวินัย ซึ่งได้ตีความกฐินทานพบว่า ในกรณีของการเข้าพรรษาไม่ให้ขาดเพื่อที่จะทำให้งานกฐินได้นั้น จะต้องจำพรรษาแรกในสถานที่ที่ถูกต้องตามพุทธานุญาตและต้องรับอรุณในที่ที่ตนจำพรรษาทุกวันตลอด 3 เดือนแล้วปวารณาในวันมหาปวารณา หากมีเหตุให้ไปค้างแรมในที่อื่นก็ต้องทำตามหลักของสัตตาทะกณียะเท่านั้นจึงจะทำให้ไม่พรรษาขาด และขั้นตอนสังฆกรรมมีลำดับ คือ 1) พระต้องจำพรรษาแรกครบ 3 เดือน โดยไม่ขาดพรรษาและปวารณาในวันมหาปวารณา 2) ผู้มีจิตศรัทธานำผ้ากฐินเข้ามาถวายแก่สงฆ์ 3) สรรหาพระผู้จะกรานกฐินที่ทั่วไปเรียกว่า ผู้ครองกฐิน 4) สงฆ์สวดอัญญัติหุติกรรมวาจาให้ผ้ากฐินแก่พระผู้จะครองกฐิน 5) พระทุกรูปช่วยกันกะ ดัด เย็บ ย้อม ทำให้เป็นจีวร 6) พระผู้จะครองกฐินทำพิธีการกราน 7) พระผู้ครองกฐินประกาศให้สงฆ์ คณะ บุคคล อนุโมทนา 8) สงฆ์ คณะ บุคคล อนุโมทนา เป็นอันเสร็จพิธี ใน 8 ขั้นตอนนี้ เฉพาะข้อที่ 4 คือ สงฆ์สวดอัญญัติหุติกรรมวาจาให้ผ้ากฐินแก่พระผู้จะครองกฐินเท่านั้นที่ต้องมีพระครบจำนวน 5 รูป นอกจากนั้นในวัดมีพระจำพรรษาที่รูปก็ใช้เท่านั้น

ในส่วนของการบริวารกฐินนี้เป็นส่วนของเจ้าภาพจะจัดหามาเอง เพราะเจ้าภาพบางคนเล็งเห็นบุญที่นอกเหนือจากการถวายกฐินมี การสร้างโบสถ์วิหาร เป็นต้น หรือเจ้าภาพบางคนมีความฉลาดเข้าใจว่าพระขาดเหลืออะไรบ้างและได้จัดหาสิ่งเหล่านั้นมาเป็นบริวารกฐิน ทำให้เกิดบุญเพิ่มขึ้นจากการถวายกฐินอีกส่วนหนึ่ง ส่วนบริวารกฐินส่วนที่เป็นผ้าไตรจีวร พระท่านก็จะได้แจกแก่

พระจำพรรษาทั้งหมดตามวินัยที่ว่าด้วยจีวรกาล และสิ่งของต่าง ๆ ก็แจกตามเหตุสมควรแก่ของที่ เป็นลหุภัณฑ์หรือครุภัณฑ์ตามวิธีของวินัยที่พึงปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุต โต) (2541) กล่าวถึงกฐินไว้ว่า กฐิน มีคำสำคัญที่ควรทำความเข้าใจกันก่อน 2 คำ คือ “กรานกฐิน” กับ “ทอดกฐิน” กรานกฐิน เป็นพิธีกรรมในฝ่ายของพระภิกษุสงฆ์โดยเฉพาะ ทอดกฐิน เป็นพิธีกรรม ที่พุทธศาสนิกชนกระทำ เพื่อช่วยให้พระสงฆ์กรานกฐินได้สะดวกขึ้น แรกเริ่มทีเดียว มีกรานกฐิน ก่อน ต่อมาทอดกฐินจึงเกิดขึ้น เพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนการกรานกฐินนั้น กรานกฐินเป็น บทบัญญัติในวินัยของสงฆ์ ทอดกฐินเป็นพิธีอันมีมาตามประเพณี

1) การกรานกฐิน มีความหมายว่า พระสงฆ์ผู้จำพรรษาครบถ้วนในวัดเดียวกัน จำนวนตั้งแต่ 5 รูปขึ้นไป ประชุมกันมีมติมอบผ้าที่หามาได้ หรือได้รับมาโดยวิธีการที่ถูกต้องให้แก่ พระภิกษุรูปหนึ่งในคณะของตนนั้น พระภิกษุผู้ได้รับแล้วนำผ้าไปตัด เย็บ ย้อม ทำเป็นจีวรผืนใดผืน หนึ่งใน 3 ผืน ให้เสร็จเรียบร้อยภายในวันเดียวนั้น แล้วมาแจ้งให้ที่ประชุมรับทราบ เมื่อที่ประชุม อนุโมทนา คือให้ความเห็นชอบแล้ว ก็เป็นเสร็จพิธี ย่อมจะเป็นเหตุให้พระภิกษุในวัดนั้นๆ มีภาระ ผูกพันที่ให้ออกเดินทางข้าลงไปสักหน่อย ข้าเท่าไรก็ขึ้นกับความขวนขวายพร้อมเพรียงกันนั้น อีก ประการหนึ่ง ทำให้ได้สละเวลาเพื่ออนุเคราะห์ช่วยเหลือกัน โดยเฉพาะคือช่วยเหลือผู้ขาดแคลนผู้ จำเป็นที่สุด เมื่อออกเดินทางก็ไปด้วยความสบายใจว่าได้แสดงน้ำใจสามัคคีกันแล้ว และสบายใจว่า ท่านที่พำนักมาด้วยกันนั้น แยกย้ายกันไปอย่างผู้ไม่มีความเดือดร้อนนอกจากนั้น พระภิกษุทุกรูปที่ เข้าร่วมกรานกฐินยังได้รับ อานิสงส์ คือ สิทธิพิเศษทางวินัยอีกด้วย คือ ขยายเขตแสวงหาและทำ จีวรออกไปได้อีก แทนที่จะหมดเขตเพียงกลางเดือน 12 ก็ต่อออกไปจนกลางเดือน 4

2) ทอดกฐิน เกิดจากความคิดของชาวพุทธฝ่ายคฤหัสถ์ที่จะช่วยเหลือสนับสนุนการ กรานกฐินของพระสงฆ์ จุดสำคัญของเรื่องอยู่ตรงที่ว่า ทำอย่างไรจะช่วยให้พระสงฆ์ได้ผ้ากฐินผืนที่ จะนำมาประชุมตกลงมอบกันนั้น โดยไม่ให้พระสงฆ์ต้องยุ่งยากลำบากมากนัก เมื่อคิดดังนี้ จึงมี ชาวบ้านบางท่านจัดหาผ้ามาแล้วนำไปมอบให้แก่สงฆ์ผู้จะกรานกฐิน การกระทำอย่างนี้เรียกว่า ทอดกฐิน เมื่อนิยามทำตามกันสืบมาก็กลายเป็นประเพณีทอดกฐิน

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การนำหลักพุทธอรรถปริวรรตศาสตร์ว่าด้วยการตีความพระวินัย คือ หลักในการตัดสิน ข้อประพฤติปฏิบัติทางพระวินัยนั้นจะต้องประกอบด้วย 4 อย่าง คือ 1. สุตต (พระบาลีในพระวินัย ปิฎก) 2. สุตตานุโลม (หลักมหาปเทศ 4) 3. อัจฉริยวาท (อรรถกถา) 4. อัถโนมติ (ความเห็นของ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ) มาใช้แก้ความเข้าใจความคลาดเคลื่อน ซึ่งการที่จะตัดสินพระวินัยนั้นจะต้อง อาศัยการเทียบเคียงคำอธิบายจาก 4 ที่นี้ ดังนั้น เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าข้อมูลจากคัมภีร์

ต่างๆ ตามหลักนี้แล้วได้นำมาสรุปแล้วสามารถแก้ปัญหาความสงสัยและการโต้แย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับปัญหาของกฐินในยุคปัจจุบันและสามารถนำไปให้ความรู้แก่พระภิกษุและฆราวาสให้มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกฐินและข้อปฏิบัติขั้นตอนต่าง ๆ ของกฐิน ทำให้พุทธศาสนิกชนสามารถดำเนินงานกฐินให้เป็นไปตามแบบแผนที่พระพุทธเจ้าวางเอาไว้ด้วยความสามัคคีและถูกต้อง เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่พระภิกษุในทางพระวินัยและเกิดบุญกุศลอันยิ่งใหญ่จากการถวายกฐินแก่พุทธศาสนิกชน พร้อมทั้งชวนให้เห็นความสำคัญของกฐินว่า กฐินเป็นพุทธวิธีที่ใช้ผ้าเพียงผืนเดียวสร้างความสามัคคีแก่หมู่คณะได้

เอกสารอ้างอิง

- กิริติ บุญเจือ. (2549). *อรรถปริวรรต: คู่มือคู่มือปรัชญาหลังนวยุค*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพงศ์ ทวีศักดิ์วิชิตชัย. (2558). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์การแก้ปัญหาสัทธรรมปฏิรูปในพุทธศาสนาด้วยพุทธวจนะ*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2541). *กฐินสู่ธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก จำกัด
- พระสิริวุฒิเมธี (จำปี พงไทยสง). (2550). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องกฐินในพระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. เล่มที่ 1,5. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมบุรณ์ บุญโท. (2563). *วิเคราะห์พุทธปรัชญา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สวนโลก-สวนธรรม
- สวัสดี อโณทัย. (2567). *Introduction To Philosophy & Buddhism*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

